

از این افتخاری
در کتب و مقالات
از این افتخاری

011/67808
(موسسه فرهنگی و آموزشی)

حقیقت و مدارا

نویسنده: محمد اسفندیاری

موسسه فرهنگی و آموزشی، تهران، ایران
www.mosadegh.com | تلفن: 021-8780808

محمد اسفندیاری

021-8780808

www.mosadegh.com

فهرست مطالب

مقدمه ۹

حقیقت

۸۶-۱۱

تقریر نادرست ۱۳

حقیقت طلبی ۲۱

عقیده پرستی ۲۸

تصمیم ندانستن ۳۴

مغالطه نقد جمله‌ای ۴۱

درنگی در باورهای جوانی ۴۷

رویکرد عاطفی به دین ۵۳

توقف علمی ۵۹

ندانستن و رد کردن ۶۵

ندانستن و پذیرفتن ۷۸

مدارا

۱۴۶-۸۷

برهان قاطع و قاطع برهان ۸۹

هم‌اندیشی، نه اندیشه‌ستیزی ۹۶

اخلاق مخالفت ۱۰۷

چرا باید مدارا کرد؟ ۱۲۷

انسان دوستی در اسلام صوفیه ۱۳۴

مطالعات دینی

۱۴۷-۲۶۰

عرفان، عدالت، آزادی ۱۴۹

دین و تاریخ ادیان ۱۵۹

سنتگرایی در ترازوی عقل: نقد اندیشه‌های سید حسین نصر ۱۶۹

پدیده‌ای به نام روشنفکری دینی ۲۰۹

کلام، مهمتر از فقه ۲۲۷

نظام‌سازی از دین ۲۳۵

نعمت مرگ و معاد ۲۵۳

مطالعات اجتماعی

۲۶۱-۳۹۵

تقدیرگرایی و تغییرگرایی ۲۶۳

از انسان تا انسان ۲۷۶

ناآگاهی مردم، گناه آگاهان ۲۸۳

فرسایش مغزها ۲۹۱

علم نافع ۳۰۳

کمال‌گرایی: نیک کار کردن و کار نیک کردن ۳۱۴

آسیب‌شناسی روحانیت: اقبال و روحانیت ۳۲۳

گاندی ایران: شناختنامه آیت‌الله سید محمود طالقانی ۳۳۷

مفسر نوگرای دین: شناختنامه استاد محمد تقی شریعتی ۳۶۹

منابع ۳۹۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

حقیقت، ارزنده‌ترین گوهر گیتی است و همه سعی اهل اندیشه نخست باید معطوف به آن باشد. دوست داشتن حقیقت کافی نیست، بلکه برای یافتن آن باید انگیزه‌ای قوی داشت و سر از پا نشناخت و به مرز و سواس نزدیک شد. حقیقت‌طلبی جز یک اصل ندارد: اصل اولویت حقیقت بر همه چیز. حقیقت‌طلب کسی است که حقیقت را بر منفعت و شهرت و سیاست و مصلحت، و هر آنچه با آن در تعارض افتد، مقدم می‌دارد. این همه نویسنده و کتاب و کتابخانه و تکاپوهای فرهنگی اگر برای صید حقیقت نباشد، سرگرمی است و حاصلش، سیاه کردن کاغذهای سفید. آنکه در بند حقیقت نباشد، هر اندازه بکوشد، از حقیقت دورتر می‌شود. وی نه مصداق «جاهدُوا فِینَا»، که مصداق «جاهدُوا عَنَّا» است و «گو بدو چندانکه افزون می‌دود/ از مراد دل جداتر می‌شود».

ولی به محض اینکه از عرصه نظر به حوزه عمل وارد می‌شویم، تکلیفی دیگر پیش می‌آید: باید مدارا پیشه کنیم. وجه اشتراک انسانها در اختلافشان با یکدیگر است و اختلاف بینش و منش و کنش مردم، سنت خداوند و قانون الهی است. در این دنیا نمی‌توان جملگی اختلافات را حل کرد و هر گونه کوششی برای این کار سترون است. سنت حضرت حق است که این دنیا محلّ اختلافات باشد و آن دنیا جایگاه حلّ اختلافات (یوم الفصل). حال که نمی‌توانیم اختلافات را از میان برداریم، بکوشیم مدارا پیشه سازیم و اختلاف را به دشمنی و دشمنی را به جنگ تبدیل نکنیم.